

נייר עמדה: התנגדות תנועת דרכנו להצעת החוק לפיצול תפקיד היועמ"ש

רקע - ב-4 למאי 2025 אישרה ועדת השרים לחקיקה לקריאה טרומית בכנסת את הצעת החוק לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה לשניים - תובע כללי ויועץ משפטי לממשלה.

בדברי ההסבר להצעות החוק נטען כי ריכוז סמכויות בידי היועץ המשפטי לממשלה — הן כעורך דין של הממשלה והן כראש התביעה הכללית — יוצר ניגוד עניינים מובנה, בעיקר כאשר נחקרים שרים וראשי ממשלה — דבר המזיק לאמון הציבור בממשלה ובמוסד היועץ המשפטי לממשלה ופוגע ביחסי העבודה התקינים ביניהם. על אף שבהחלט יש מקום לבחון הצעת חוק דומה בעתיד - אי אפשר להתעלם מהעובדה שהצעת החוק מוגשת על ידי קואליציה [בה 13 חברי כנסת וחברי ממשלה נמצאים תחת חקירות והליכים פליליים](#), ביניהם גם ראש הממשלה.

אנו קוראים לחברות וחברי הועדה ולכלל חברי הכנסת להתנגד להצעות אלו לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה - וסבורים שיש לדחות אותן מהטעמים הבאים:

1. קואליציה עם כל כך הרבה נחקרים לא יכולה לקדם חוק המשפיע על הליך החקירה שלהם:

- בכנסת הנוכחית ישנם לא פחות מ-9 חברי כנסת וחברי ממשלה הנמצאים תחת חקירות והליכים פליליים שונים, חלקם עדיין לא הבשילו לכדי כתב אישום והעמדה לדין. לפי נוסח החוק, בתוך 60 ימים מיום חקיקת החוק תורכב ועדת הבכירים לאישור חקירות נבחרים ציבור והעמדם לדין לדין. העובדה שקואליציה כזו תקדם חוק עם השפעה כל כך דרמטית על עתיד חבריה היא בלתי מתקבלת על הדעת.

2. הפקעת סמכויות מהתביעה, יצירת מנגנוני סרבול וחשש להדלפות ומריחת זמן:

- החוק לא מגדיר נהלים לגבי כינוס הוועדה ולא מגדיר מסגרת זמנים לגבי מועד קבלת ההחלטה של ועדת הבכירים בנוגע לפתיחה בחקירה והעמדה לדין. הדבר יוצר חשש כי מטרת הועדה היא יצירת מנגנון למריחת זמן ועיכובים. זאת לצד החשש שידולפו כוונות לחקור ולהעמיד לדין אנשי ציבור.

3. חשש לפוליטיזציה של הליך איפת החוק

- החוק עלול להוביל להחלשה דרמטית של עצמאות התביעה הכללית והיכולת להעמיד לדין בכירים בשלטון, שכן הוא יוצר מנגנון פיקוח פוליטי מובהק על החלטות אכיפה קריטיות. הצעת החוק מעבירה את סמכות ההחלטה בדבר פתיחת חקירה או העמדה לדין של ראש ממשלה, שר או חבר כנסת לידי

דרפנו

"ועדת בכירים" שאופן הרכבה מאפשר השפעה פוליטית לא ראויה. למשל, שר המשפטים, שהוא גורם פוליטי בעל עניין, יוכל למנות יועץ משפטי לממשלה לשעבר לוועדה זו. יצירת מנגנון מעין זה יביא לפוליטיזציה של הליך אכיפת החוק כנגד נבחרי ציבור ובכירים בשלטון ויפגע קשות בעיקרון השוויון בפני החוק, מה שיביא לאובדן אמון בהליך המשפטי ואף במוסדות השלטון עצמם.

4. פגיעה בעצמאות שומרי הסף ובעקרון השוויון בפני החוק:

○ החוק מהווה עוד שלב מסוכן במאבק המתמשך של הקואליציה הנוכחית להחלשת שומרי הסף והחלשת עצמאות מוסדות שלטון החוק בישראל, כפי שראינו בניסיונות קודמים לפגוע במעמד היעצת המשפטית לממשלה, היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה, ועוד. החוק מערער את חוסנו של מוסד היועץ המשפטי לממשלה ובמעמדו כ"שומר סף" מקצועי המגן על שלטון החוק, ומחליש את יכולת התביעה לפעול ללא מורא וללא משוא פנים אל מול כל דרג פוליטי. הצגת דרישה לאישור נוסף ופוליטי להליכים פליליים נגד בכירים מעבירה מסר ברור לפיו דרגים פוליטיים יכולים לצפות ליחס שונה ומועדף בפני החוק, דבר הסותר את עקרונות היסוד של דמוקרטיה המבוססת על שוויון בפני החוק ומאבק בלתי מתפשר בשחיתות.

5. חוקים רגישים מעבירים רק בהסכמה רחבה, ולא בתקופת בחירות

○ הבחירות לכנסת ה-26 צפויות להתרחש בתוך פחות משנה. הצבעה על חוק רגיש כזה בתקופת בחירות מהווה מחטף - פרקטיקה של שינוי חוקי המשחק רגע לפני הבחירות היא נורמה שתפגע לבסוף גם בקואליציה המכהנת. הלקח שצריך לקחת מהשנתיים האחרונות היא שחוקים רגישים מעבירים רק בהסכמה רחבה. גם ללא קשר לתקופת הבחירות, ממשלת ישראל הנוכחית סובלת מלגיטימציה ציבורית נמוכה, זאת לאור אחריותה על טבח ה-7 באוקטובר, והפילוג בעם לאור צעדיה החד צדדיים. בשנתיים האחרונות נלחמנו ביחד מול אויבנו, וראוי שלאחר בחירות חדשות - נבנה ביחד.

לאור כלל השלכות השליליות המפורטות במסמך זה קשה שלא להתרשם שמטרת החוק אינה לפתור את הסתירה כביכול בין תפקיד היועץ המשפטי לתובע, אלא לפגוע בעצמאות רשויות החוק, להעניק יחס מועדף לפוליטיקאים ובכירים בשלטון שיוכלו לחמוק מהעמדה לדין, ולהחליש את שומרי הסף של הדמוקרטיה. כל זאת בזמן שהשלטון הגיע לשפל בו מתנהלים הליכים פליליים כנגד תשעה חברים בקואליציה. הצעת החוק היא מתכון לשחיתות ממוסדת ופגיעה חמורה באמון הציבור בכנסת ובשלטון החוק – **תנועת דרכנו קוראת לחברי הכנסת ולחברי הוועדה להתנגד להצעת החוק הזו ולשמור על אופייה של מדינת ישראל כמדינת חוק.**